

Kooli elu.

T. T. G. aastapäeva aktus 18. nov. kell 11 kooli saalis.

Koraali „Ma kummardan sind, armuvägi“, vaimuliku kõne ja H. T. G. arkestri avamängu järele peab dir. J. Roos avakõne. Järgneb laul „Sind surmani“ kooli laulukoorilt hr. P. Kon-sapi juhatusel ja õpet. Th. Thomson'i kõne „Kool ja elu“, milles demonstreeritakse kolme naise elulugu. Jälle laulab T. T. G. laulukoor, mille järele kannab ette hr. direktor kooli ja Õpilaspere vanem Õpilaspere aruanded. Siis tuuakse tervitusi. Esimesena tervitab Vanemate-komitee nimel pr. S. Paldrock. Järgmisena võtab sõna prof. M. J. Eisen, kelle tervituskõne lõppedes tormikalt aplodeeritakse. Edasi öeldakse tervitus Vilistlaskogu juhutuse poolt. Pr. S. Pruuden loeb ette tervitustelegrammid ja -kirjad. Lõppsõna ütleb dir. J. Roos, pidades ühtlasi lühema kõne meie naaberriigi — Läti — 15. iseseisvuse aastapäeva puhul ja soovides, et Eesti elaks ikka alalises sõpruses oma naaberriikidega, mis kindlustaks meie väikese kodumaa iseseisvust. Seejärel lauldakse „Eestimaa, mu isamaa“, kuna kõige viimati mängib H. T. G. orkester lõppmarssi.

Tervitustelegrammid ja kirjad T. T. G-le 14. aastapäeva puhul.

Tervitan aastapäeval kooli ja tema peret ja soovin veel ilusamat tulevikku. — Treumann, koolivalitsuse juhataja ja hoolekogu esimees.

Väga austatud härra dir. Roos! Palun vastu võtta ja edasi anda kõige aupaklikumad tervitused Tartu tütarlaste gümnaasiumile tema 14. aastapäevaks. — Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlaste gümnaasiumi nimel H. Karu, direktor.

Tartu tütarlaste gümnaasiumile. 14. aastapäeva puhul tervitan ja õnnitlen Tartu poeglaste gümnaasiumi nimel. A. Raudsepp, direktor.

Tartu tütarlaste gümnaasiumile. Tervitan südamlikult pidupäeva puhul: K. Treffner, H. Treffner'i gümnaasiumi direktor.

Tartu tütarlaste gümnaasiumi direktorile. Teie lugupeetud gümnaasiumi 14. aastapäeva puhul 18. nov. s. a. palun vastu võtta õnnitlusi ja paremaid soovide Tartu kommerts-gümnaasiumilt. Austavalt V. Tubin, direktor.

Tartu tütarlaste gümnaasiumi direktorile. Õhtune ühisgümnaasium läkitab soojemaid tervitusi Tartu tütarlaste gümnaasiumile 14. aastapäevaks. Suurima lugupidamisega Juh. Sütt.

Lugupeetud härra direktor! Tervitame Tartu tütarlaste gümnaasiumi aastapäeva puhul ja soovime Teile ja õppenõukogule jõudu edaspidiseks tööks. — Tartu pedagoogiumis 18. nov. 1933. — Tõsise lugupidamisega K. Raam ja naine.

Lgp. hr. direktor J. Roos'ile. XIV aastapäeva puhul edukat tegevuse jätkamist. J. Vares, prefekt.

Õnne ja edu Tartu tütarlaste gümnaasiumile aastapäeva puhul. Tartu Keskkooliõpetajate Ühing.

Tartu tütarlaste gümnaasiumi Õpilasperele. Südamlikud õnnitlused Õpilasperele kooli aastapäeva puhul. Indu ja energiat edaspidiseks haridustööks. — H. T. G. Õpilaskonna nimel H. Bachmann, Õpilaskonna juhataja.

V. a. härra direktor J. Roos! Tartu tütarlaste gümnaasiumi aastapäeva puhul soovib õnne prof. Paldrock. Parimaid tervitusi Tartu tütarlaste gümnaasiumi lugupeetud direktorile, õpetajaile ja õpilasile kooli 14. aastapäeva puhul endiselt kooli halastajaõelt Jürgenson'ilt.

T. T. G. nooremate klasside piduõhtu 18. nov. kell 18 ja vanemate klasside õhtu 19. nov. kell 18 T. T. G. saalis.

Peo eeskava oli mõlemal õhtul ühesugune. Laulud ja duett klaveril õnnestusid täiesti, samuti võimlemise- ja plastika-ettekanded, mis on olnud ikka T. T. G. pidude huvitavamateks kavapunktideks. Eriti tormilise aplausi osaliseks sai vil. V. Otsus soolotantsuga „Tango“ ja õpil. E. Miitra soolotantsuga „Fantaasia“.

Järgnes G. Hauptmann'i näidend „Hannele taevaminek“ õpet. E. Jaska-Tooms'i lavastusel. Üldiselt mängisid osalised korralikult, kuigi üksikuis kohtades nad pisut liialdasid; nii laulis vaestemajaelanik Tulpe vanainimese kohta pisut kõvasti ja venitades; muidu esines ta aga ja ka teised elanikud päris usutavate kujudena. Silmapaistvamad kujud olid: Hannele (Tobias IIa); müürsepp Mattern (Kama IVb), ema vaim (Repson IVb) ja vaestemaja elanik Pleške (Pallo IVb), kelle kõne ajal kuulus sageli saalis naeruturtsatusi.

Näidendi lõppedes jäi natuke masendav mulje just Hannele surmast ega taibatudki nii ruttu, et see oli vaid ettekanne. Ka oli siin seal kuulda nurinat näidendi üle, nagu poleks ta just momendikohane, vaid peaks sisaldama rohkem tujuküllast elementi. Hoolimata sellest võib näidendit siiski pidada õnnestunuks ettekandeks. Kokku võttes: ettekanded õnnestusid, kord ei jätnud midagi soovida ja osalised ilmusid korralikult. Külalisi oli esimesel õhtul vähevõitu, mis oli tingitud küll sellest, et laupäeval 18. nov. oli ka teistes koolides peod. Teisel õhtul aga seevastu oli publikut õige rohkesti, nii et peale eeskava kippus vägisi ruum tantsijatel saalis kitsaks jääma.

Pidu lõppes mõlemal õhtul täpselt kell 23.

„T. T. G.“ jõulunumber

ilmub 18. detsembril.

Palutakse

õpilasi, kes üle aja on hoidnud enda käes eesti keele ainekogu raamatuid, need kohe ära tuua.

T. T. G. TARTU TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄALEKANDJA

Nr. 4.

1. detsember 1933.

VI aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: Joh. Aavik. Tegev toimetaja: H. Puusepp. Toimetuse liikmed: H. Albert, H. Kama, E. Kippasto, L. Raba, E. Tobias. Talituse juhataja: V. Käpa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub aastas 10 korda, nimelt: 20. sept., 20. okt., 12. nov., 30. nov., 20. dets., 20. jaan., 20. veebr., 20. märtsil, 20. apr. ja 20. mail. — Tellimishind: aastatellijaile 20 senti number, üksiknumbritel tellijaile 25 senti number.

Gustav Suits 1883—1933.

KERKOKELL.

Nii vaikse kodokülä talo
kui undse Vooremäe pääl.
Teed kabelihe üle palo
lää löunevahel lämmäl sääl.

Oh kuule: kerkokellä liivväs,
see lööjä om so oma lell!
Heng niikui taiva poole püvväs,
nii rasselt kaibap, ikep kell.

Om asja ilman imelise, —
teed toda kävven mõtli ma —
sääl saatva kooljat peijelise,
siin jooksva latse lustiga!

Om asja ilman imelise —
nii jäi ma veelgi mõtlema —
sääl hauda kandva inemise,
siin mõteten veel astu ma!

Körd talvel kerkokellä löödi
ja lööja olli oma lell.
Mo emä aus sis joodi, söödi —
see mäletüs om mulle hell.

Ma tulli, kui so vaene korjus
jo külmän lautsin magasi.
Maa pääl kui lõpnu oll' so orjus,
so emäs võitsi tagasi.

Es kaiba enämb huule hätä
ja kadonu so tõbe lõhn.
Nii rahulik ja uhke nätä
so nägo olli kirstun kõhn.

Oh kuule: kerkokellä liivväs,
see lööja om so oma lell!
Heng niikui taiva poole püvväs,
nii rasselt kaibap, ikep kell.

So käe oma ohtjit kaknu
ja sälgä tõstnu toobripuud.
So kässi lehmä, peni laknu,
so oma poig es anna suud.

Poig harva üle kodo läve
so manu jõudse kooli teelt.
Sis tuuli, pilvi perän käve,
es kuule emä lihtsat meelt.

Kui imelik: om armastanu
nii kavva, kavva emä arm.
Kui valulik: veäp havva manu
liig hilda elosaatus karm!

Körd talvel kerkokellä löödi
ja lööja olli oma lell.
Mo emä aus sis joodi, söödi —
see mäletüs om mulle hell.

So havva päitsin orjavitsa
nüüt kate puu all häitsevä.
So poja tee om ollu kitsa,
vast laja küll na näitsevä.

Kas körd ka kerkokellä lüvväs? —
ei löö vist enämb oma lell!
Kas körd mo aus ka juvvas, süvväs? —
oh kerkokell, oh kerkokell!

G. Suits.

Ringi ümber G. Suits'u kodukoha ja omaste.

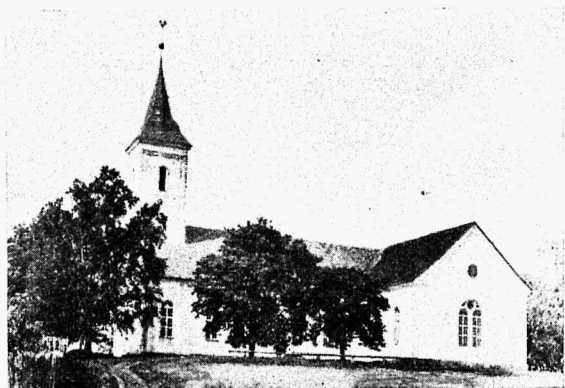
On päris tavaline nähtus, et biograafid, otsides lähtekohti ja mõjustavaid tegureid, miks sellest ja sellest isikust arenes just säärane ja säärane vaimu- või mõni muu kangeline, ei jäta arvestamata kõne alla võetud isiku sünni- ning kasvukoha looduslikku või muusugust miljööd, ta koduseid olusid, perekondlikke suhteid, mängukaaslasi, noorpõlvesõpru, seltskonda, kellega tal oli kokkupuuteid, jne. Et sel puhul harutihti satutakse märgist mööda ja opereeritakse vaid oletustega, on samuti tavaline nähtus.

Kui siin pisut sõna võtan meie lugupeetud lüüriku, eesti teise ärkamisaia vaimse juhi ja praeguse tunnustatud õpetlase, kirjanduseprofessori Gustav Suits'u kohta ta 50. aasta sünnimälestuspäeva puhul, ilma et tahaksin ja tohiksin kirjutada ta biograafiat, siis hoidun meelega tegemast palju konkreetseid oletusi, esitades vaid mõningaid fakte, mis võiksid olla vastava kontrollimise järele materjaliks tõelikele lüürik ja õpetlase Suits'u biograafia kirjutajale, kusjuures minu kirjutise teem puudutab muuseas ka tuntud emamälestuslaulu „Kerkokell“, mille paremaks mõistmiseks võiks saada siit väheseid lisaandmeid.

G. Suits'u kodukoht — Võnnu kiriku lähikond ja Võnnu alevik Tartumaal, veerandsaja kilomeetri kaugusel emalinnast Tartust kagu suunas — ei seisa looduslikult meie kodumaa ilusamate maastikkude nimistus. Kuigi Võnnu kihelkond kuulub Lõuna-Eesti mägismaa rajooni ja kaunid kuplid ja ürgorud Tartu poolt, nimelt Haaslava ja Kriimani kaudu minnes saadavad meid peaaegu Võnnu kirikuni välja, lööb maapind selle ümbruses tasalaineliseks, jättes Võnnu alevikust vaadatuna kuidagi nagu madalmaal mulje, mille tagataustal, loode pool, Terikeste küla kandis, kerkib üles silmapiiri ligitõmbav pikk, lameda kallakuga mäerinnak. Otse selle vastu — teisel pool küljes — tikuvad vaate avarust varjama lähidased metsad ja soosaarte kaasistud. Rõõmsam ja kaugeleulatavam on vaade Tartu poole tagasi, jällegi Haaslava-Kriimani suunas. Siitpoolt paistab maastiku mitmekesisust — kinke, metsatukki, tõusvate viljaväljade viirge ja üle

kõige sinisesse vinesse mähkunud Haaslava Vooremäe metsane tipp. (Olen kuulnud varemalt, et selle Vooremäe kupleid nimetatigi Sinistekes mägedeks.)

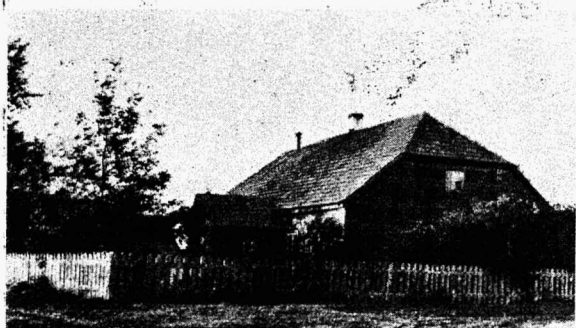
Alevik ise — päris tavaline vähesehoone-line maa-alevik, kust läbi jookseb ja laiali hargneb rida teid ja teekesi. Tartu-Räpina postmaantee ise ei täi Võnnu alevikku sisse käänata, vaid jätab selle kilomeetri 3-e võrra kõrvale. Alevik algab kirikuga — hariliku pikakatuselise vinkelehitisega —, mille kõrval laiutab kirikla, kuna ristvastamisi üle tee on valge kahekordne leerimaja ja põllumeeste

Võnnu kirik.

seltsi näituseaed. Läbi nõo minnes, kuhu on poetatud viinapood ja pood, jõuame kõrgemale tasandikule, kus kahel pool teed on juhuslikke käsitöölise jt. maju, apteek, loomaarsti elamu jne. Pahemat kätt paistab üle välja õige korrapärane tohtrimaja ja postkontor aia ja pargi ümbritsetuna. Aleviku südame moodustab pikk-pikk kõrtsihoone, nn. Suitsu-kõrts, kus endistel aegadel oli lõbu ja tralli laialt. Nüüd on see alkoholi-kuiv ja siin on aset leidnud pagariäri, teemaja ja koguni rahvaraamatukogugi. Suitsu-kõrts on ühtlasi Võnnust välja viivate teede keskuseks. Üks tee viib Lääniste parvele, teine tee viib kalmistu juure, hargnedes Ahja teeks ja küladesse suunduvaks teedeks. Siitpoolt kõrtsi otsa keerab aga tee Kastre-Võnnu vallamaja juure, tohtrimaja ja

postkontori juure ja nende juurest ikka edasi-edasi. Sellelt teelt käänab paremat kätt jälle uus tee, ja vilask maad edasi põikab sellest viimasest teest pahemat kätt omakorda uus tee; kahe teeharu vahel, alevikust küllalt kaugel väljas, juba talude hoonete piirkonnas, asubki Gustav Suitsu sünni- ja kasvupaik — Võnnu algkoolimaja, endine Võnnu vallakoolimaja. Enne oli see täiesti iseseisev omaette kool, kuna kihelkonnakool kui kõrgem õpistu asus iseseisvana seal kus praegu — kabeliaia lähikonnas. Praegu on ainult üks Võnnu

G. Suits'u sünni- ja kasvukoht.

6-klassiline algkool ühes täiendusklassiga ja kool asub kahes majas — kõrgemad klassid endises kihelkonnakoolimajas, alamad endise Võnnu vallakooli ruumes.

Sel ajamomendil jätab viimane koolimaja, seda ümbritsev aed, õu ja lähem ümbrus haruldaselt korraliku mulje; kõikjal on näha hoolitsevate käte jälgi. Koolihoonegi, oma vanadusest hoolimata, ühes seesoleva koolimõõbliiga on rahuldavas seisukorras.

Võnnu vallakool on asutatud 1796. a., seega 137 aastat vana, kuid asus ennemalt 77 aastat vennaste-koguduse palvel, koolimaja aia taga (praegu seda maja enam ei ole). 1873. a., s. o. 60 aastat tagasi, ehitati praegune koolimaja, kus oli õpetaja jaoks aga ainult üks tuba, kuna õpetaja perekond elas rehe otsas olevais kambreis (praegu pole ka seda reht enam); alles 1898. a. ehitati koolimaja põhjapoolsesse otsa 3-toaline õpetajakorter.

G. Suits'u hõimud on selles koolis õpetajaametit pidanud 1865.—1923. a-ni. G. Suits'u isa Hendrik Gottliebi p. Suits (Klämsi Suits — talunime järel) oli õpetajaks 1865.—1872. a.; seejärel ta vend Jaan Suits — Gustav Suits'u lell — a. 1872—1892; pärast seda Gustav Suits'u õemes Daniel Johani p. Lodi 1892.—1923. a. Enne Suits'u isa (a. 1855—1865) oli õpetajaks Juhan Jaani p. Kerge. Kuna G. Suits'u ema sünninimi oli ka Kerge, siis võib võimalik olla, et ta oli endise kooliõpetaja tütar, mistõttu G. Suits'u hõimud varemgi,

juba 1855. a-st, olid Võnnu vallakoolis õpetaja ametis (kuid siin võin ma ka eksida).

G. Suits'u isa oli olnud enne õpetajaks-hakkamist Kurista mõisas (Võnnu lähedal) tiisleriks. Kui Gustav Suits sündis (1883), oli ta isa juba üle 10 aasta õpetaja-ametist ära ja elas, tehes puutööd ja harides põldu, vend Jaani juures, kes oli siis õpetajaks. Suri G. Suits'u isa 1890. a., kui Gustav oli seitsmeaastane. Millises majas Gustav Suits sündis ja üles kasvas, ei saa nende ridade kirjutaja ilma G. Suits'ult järele pärimata kindlaks määrata. Kui isa suri, jäi Gustav Suits ema, oma lelle Jaani, õe ja õemehe hoole, saades siin koolis ka esialgse hariduse. Nii leiame Võnnu vallakooli õpilaste nimistus G. Suits'u nime 1892.—1895. a., misjärel ta käis Tartu linna III algkoolis (1895./96. a.) ja Aleksandri gümnaasiumis (1896—1904), kust siirdus Tartu ja Helsingi ülikooli.

Juba 4-aastaselt oli väike Gustav õppinud kirjatähed selgeks ja oli siis ahnelt lugenud kõike, mis kätte saanud — piibli ja vaimulikude raamatute kõrval ka Kitzberg'i „Maimut“, Bornhöhe „Tasujat“, Wilde „Kände ja käbisid“, Juh. Liiv'a „Varju“ ja „Käkimäe kägu“,

Võnnu kalmistu.

nagu teab kõnelda „Biograafiline leksikon“. Suits oli nähtavasti olnud „Tasujast“ niivõrd vaimustatud, et võttis algaja lüürikuna koguni oma varjunimeks „Vahur“ (mitte „Tasuja“, nagu mainib „Biograafiline leksikon“). Luge-misekirg tegi G. Suits'ust arenenuma vallakooliõpilase, nii et ta — ise õpilane — olevat täitnud ajuti ka koolmeistri ülesandeid. Ja karja hoides — muide, ta olnud eeskujulikult korralik karjane, nagu tõendab naabripere-naine, Aljaku ema — olnud tal ikka ja alati raamatud kaasas; seejuures olnud ta vähese jutuga, enesest tõmbunud poiss.

G. Suits'u ema olnud vali pietist ja veendunud vennaste-koguduse liige, mispärast perekonnas valitsenud tõsine jumalakartlik vaim.

Oma kasvatajaist ja koolitajaist olnud G. Suits kiindunud innuga lellesse — Jaan Suits'usse, kes pärast õpetaja-ametist lahkumist pidas kuni surmani (35 aastat) Võnnu kirikukellamehe ametit. Jaan oli elurõõmus, tragi ja andekas inimene, haruldaselt populaarne koguduse-rahva keskel; on säilinud lõpmata lugusid kuulsast kellamehest ja leerilaste „kantsitajast“. Kui Gustav linnakoolist koju tulnud, olnud ta alaliselt ikka oma lelle seltsis. — Kord otsinud ta lelle kõikjalt, kuid pole leidnud; roninud siis redelit mööda pööringule ja hõikunud poolnutuse häälega õhtuhämaras: „Lell! Lell! Le-e-ll!“ — G. Suits'u keskkooli- ja ülikooli-õpingute ajal ei pakkunud ta kodu enam palju rõõme. Muret ja häda

G. Suits'u isa ja ema haud.

oli sinna sügenenud. Ema põdes pikemat aega, lõppeks põdes ka öde üle kümne aasta; õemehega polnud põhjust peaaegu kunagi sooja vahetada hoida. Ka oli Suits noil ajal kaugelt üle kasvanud vallakoolimaja miniatüürsust miljööst. Seepärast pole ime, kui ta laulab oma „Kerkokellas“ ema mälestades:

„Poig harva üle kodo läve
so manu jõudse kool teelt.
Sis tuuli, pilvi perän käve,
es kuule emä lihtsat meelt.“

Nii ema kui öde puhkavad praegu Võnnu kalmistul. Ema läks isale sinna järele 21 aastat hiljem. Võnnu vanal surnuaial, ühe aegadest puretud ju metsistunud hauakambri vare-

G. Suits'u lell — Jaan Suits.

mete taga, kõrgemal, kuivimal kingul leiame G. Suits'u isa ja ema haua. Kollased pikad lilled kasvavad korrashoitud kalmul. Raudkivist alusesse on paigutatud malmrist, kust võime lugeda:

Hendrik Suits, Liis Suits, sünd. Kerge,
sünd. 1846, surn. 1890. sünd. 1845, surn. 1911.

Härdameelne, hell, tartumurdeliselt pehme ja kõlarikas G. Suits'u luuletis „Kerkokell“ võis sündida ühel suvel 1911.—13. aastate vahel, kui G. Suits, külastades kodukohta, läks ühel „lämmal lõunavahel“ üle palu ema hauale, millal parajasti lõi ta lell poolteise kilomeetri kaugusel asuva kiriku tornis kellelegi järjekordselt lahkunule koguduseliikmele hingekella. Kas ema hauda külastama mineva poja tee läks tolmust maanteed mööda või vallamaja ja Suitsu-kõrtsi tagant (kust ka käidi kalmistule), pole tähtis. Ta silma puutub üle metsalavade sinisesse udusse mattunud Voo-remäe hari, mis kutsub tas esile võrdpildi keskpäeva vaikusse tardunud külatalude kohta. Kella kaeblik ja ikkev heli kannab luuletaja hinge heldimusetunde ja viib ta mõtte voogava elu ja kaduviku vahemaile. Kella kurbmonotoonne kõla meenutab talle ema matuseid, mis toimusid „kõrd talvel“. Ja vaimusilm näeb pilti, kujs ta tuli ka ema matusele, leides laut-

sil rahulikuna ja uhkena ema lahja kauapõdenud korjuse. Ta ei saa jätta tegemata etteheiteid endale, et tal emaga ei olnud selle viimase eluaastail küllalt tihedaid ega pojalikke sidemeid; alles siis, kui ema maine orjus oli lõppenud, võitis ta tema uuesti emaks tagasi. Ja kadunud emal, kes oli andumuslik töönimene, nagu tõendavad praegugi heasoovlikud naabrid, oli olnud tõesti raske taluinimese orjus koormaks. Poeg leiab, et koduloomadki olid küll vist hellemad oma hoolitseja vastu kui tema — poeg. Ometi armastas ema ikka ja ikka teda, nii imelik, kui see ka näib. Ja nüüd kipub mingi nägematu võim poega õitsvate orjavitstega ehitud ema haua juure — kui valulik see!

„Ema haua juures istudes kanduvad laulikpoja mõtted ta enda surmale, matustele. Ta küsib endamisi, kas talle ka kord „kerkokella lüvväs“ ja kas ta „aus ka kõrd juvvas ja süvvas“, nagu ema matuste ajal, mille tõenäolisuse juures ei või olla kahtlust, kuid kahtlane on see, kas ta armastatud lell talle enam hingekella lööb, sest — vist läheb ta enne teda siit ära. Ja see kahtlus osutuski tõeks: lell paigutati 1927. a. siiasamasse kalmistule, „Kerkokella“ autori ema ja isa kõrvale — saatjaks hulk koguduseliikmeid, sest lell oli neilegi olnud niisama armas kui laulikule endale, kes lugupeetud professorina ja tunnustatud lüürikuna viibis leinarahva keskel.“
Aug. Raud.

Lapselapse teene.

Ätt istus kuivusest lõhkenud kynnisel ja tonksis oksliku kepiga vastu kõva mulda, mis ukse all näis siledakstallatuna nagu hall, lame kivikylg. Puude varjuääred vabisesid, jäid siis nagu raskeks ja liitsid vanaäti kogu halli kynnisega yhte.

„Ätt, kus sa oled, Ätt!“

„Ätt, kas koll sõi su ä'ä?“ hyydis Kati uuesti, ise rohust-pargitud sõrme kleidilõhesse pistes ja seda pikemaks käristades. Ysna Äti lähedusse saades seisatus võpatades viivu, siis hyppas äkki Äti turjale, kratsis ta villast vammust ja hyyatas:

„Ätt hall, nii et ei näegi!“

Siis hyppas äkki Äti turjalt maha. nii et uksealuse muld kõmises, uuristas sõrmega kõrvä ja kysis kahtlev-uurivald:

„Kas siis põle ikke praegu kedagi kodus, kas kuskil peiduski põle?“

„Põle, põle kedagi“ yhmatas Ätt.

„Ei taati ega memme?“

„Kus neidki, kui teisi põle. Ära saadu läksid tegema. Haavasaares loog maas.“

See oli hetk, mida Kati oli oodanud, nagu ta vahel ootas lehepõrnika tulekut suure takjalehe alt. Kõiki suuri ja vägevaid tahtis ta nyud mängida: isa, ema, vanemat õde ja suurt peni korraga. Ätt pidi olema valitsetavaks ja käsutatavaks, nyud seda võis.

Kaugelt heinamaa äärelt kostus hääli. Kati kuulatas nagu rahustudes, et hääled olid nii kaugel. Taevaäärel sähvatas välk.

„Ätt, mis sa välku lööd?“

„Kedas' sa?“

„Mis sa välgutad, Ätu.“

„Ära targuta, sa laps, Jumalaga.“

„Ega sa jumal põle, Ätt!“

„Ta ei jäta seda mitte nuhtlemata...“

Nuhtlema — Kati tõsineb. Õigus, nuhelda ta on saanud peenikeste, kibedate vitsaraagu-

dega. Võit näis jäävat Ätile, kelle juukseudemekesed läiklev-siledal pealael hiljakesi liikusid. Oleks keegi siin, saaks kohe nuhelda. Parem jätta Ätiga see jutt!

„Tead, Ätt, tahaksin endale sihukest vankrit nagu Illu-Peedul.“

„Vankrit vöe?“

„Mina aga teeksin yhe aisa, aga hästi kõva. Aiska aga ei saa n'd kuskilt...“

„Aiska —“

„Katsusin igatepidi — anna oma kepp, Ätt!“

„Kedas' sal!“

Ei saand vanaätt veel oma konkssõrmedega pigistada keppi, kui Kati vilgas tõmme oli juba selle talt võtnud.

Varsti ratsutas tydruk juba võidukalt kepil. „Kuidas sina, Ätt, ykskord hobust tegid, kui niisugune olid?“

Äti mälestusis liigatas poisipõrnika iga, noorus. Tuulehoog liigutas ta valgeid juukseudemekesi.

„Ätt, ma annan kepi tagasi, aga las ma panen sinu pyksid jalga — toon aiaäärest nõgestest liigestega noa ära, ennesti kukkus. Annan kohe tagasi, ega nad sul kõrvetama hakka.“

„Mis sul oli —“

„Et egas need nõgesed sul pykste kylge jää. Lähevadki tolmust puhtaks.“

„Kedas' sa veel ei —. Sa hoiagi oma siari nõgestes, paras sul neid alt ära kõrvetada.“

„Ega ma toogi siis piiblit nõgestest ära.“

„Kost n'd?“

„Viskasin piibli ennesti nõgestesse, ilma pyksteta ära ei too.“

„Esäke! Piibli! Sa narakas! Oleks võind parem ennast sinna jätta. Olgu nurjatut inimesetykki! Las teised säält Haavasaarest valmis saavad, siis sulle antasse.“

„Viin vett piale ja ise jooksen peitu. On ikke ligund ja ... kesse usub, et mia viisin.“

Ätt tõusis uksepiidale tugesdes; kuumaks näis muutuvat ymbritsev õhk, nagu musta rehetahma tungis suhu. Imelikult ei suutnud enam vahet teha, mis see avalisuuga tytarlaps sääli tegi — halba, hääd, valet. Pykse oli sellele vaja — olgu pääle.

Varsti katsid vanaäiti valgeid aluspykse sääsed kui soojast õhust pudenev söepuru.

Ent Ätile tundus õhk äkki kylmaks muutuvat. Rammetus luis-liikmeis, näis ta kylmuvat kynnisele. Ou kahanes ysna väikeseks, ruumi puudusel pidi ta taganema rehala nurka, kus vanad koodid talle aeglaselt pähe tagusid. Koo-

did, mida mäletas ammu kustki noorusest, tagusid nyyd. Kõik segunes — jäi ainult kuski avarusse piibel, lauluraamat, suur rist selle mustal kaanel.

Tydruk aga otsis nõgestes. Ei aidanud pyksidki, ikka kõrvetasid. Jäigi leidmata sääli liigetega nuga. Vaadates nõgesepuhmast tagasi, Kati võpatas. Nagu oleks kartnud Ätti. — Kustki kaugelt kõmasid häälled, välku sähvatas.

„Ätt, sa oled nagu koll.“

Ätt ei vastanud.

Kati tundis, et ta ei taha enam mängida ei taati, memme, isegi suurt peni mitte.

H. P.

Arengust.

(Veste).

Olin treeninud enda arendamist igal võimalikul juhul.

Imelikul kombel aga ei ilmnenu resultate ja see ajas mu hingetoru valust ning kurbusest lõhkema. Mis teha? Hakata kaasinimesi kütkestama nutulauludega? — Meeleheites lõikasin klade vakstukaanele kanamunakujulise ja -suuruse oigamismärgi ja otsustasin edespidi oma nahal hakata tegema pisut suurejoonelisemat massaaži.

Kui mu olemus matemaatika-tunnis tahvli läheduses ahastades siinuste ning ebasiinuste rägastikust teed lagedale püüab murda, on mulle auväärsest poolt selgitatud ka geograafias orienteerumist: Tartust Tallinna ei tarvitse Pärnu kaudu minna. Sestpääle püüan ikka liikuda sirgjooneliselt, ainult vahel koos kuivalejäänud toimetuseliiikmetega olen sunnitud sibama ükskõik milliste kõverustega, et aga pääseda päätoimetajast allapoolle silmapiiri — kas või niigi kauaks, et end koguda.

Muidu aga peab üt'ema, et püüan ikka lähemale selgusele ja lihtsale joonele. Seepärast mõtisklesin kaua, milline kõige käepärasem viis tooks otse sisse-murdva raginaga puuduva intelligentsi ning seninägematu meeteori tulisädeluse. On aga paratamatu kuldseid päikesekiiri püüdes ja kaugete sinirandade poole õhates leiutada konkreetseid teid abstraktsete sihtide ründamiseks.

Lugedes kolmeteistkümnendat korda usuõpetusest ülesantud laulu, selgus mulle äkki: nende pühitsetud laulukeste abil jõuaks kõige lihtsamini arengutippu küündima! Veel meenus mingiks muuks tunniks õpitud meelülevõtte, kus oli juttu mõõgast ja piiblist vaheldumisi ja mille ülesütlemise puhul mu hing tahtis lennutada kuhugi ärganute äraseletatud õhkkonda, kuhu mu kord võlul kallihinn-

geline klassiõde, omas lihtsameelsuses aimates mu siseilma patust okkalisust. Nii heitsin eemale ja üleoleva muigega kõrvale kõik seni loetu, ja vanaema meelehääks otsisin varjude asemel valgust ja sõnasära lauluraamatu seisuaroomiga igaveseks konserveeritud lehtede vahelt. Kui keegi veel mu läheduses oma laulu tuure ei jõudnud talitseda ja patuse hääleloomi loodiaga sillerdas: „Keine and're Frau lacht so süss wieder,“ siis oli mul otsekohe varuks salmike, mida võimalikult tunnetega püüdsin deklameerida, et teisitimõtlejaid paharetist eemale peletada. Sest olles alati unistanud suurusehullustusest, ei kannata ma üldse teisitimõtlejaid. Olen põhjalikult kahvatunud ja hirmutatud teisitimõtlevaist tekitatud katastroofiidest. Ajaloo jubedad näited ei lase enam rahulikult tänaval liikuda ega öösi magada. Hingepiiride ulatuses mõnuleb nii hää kristlik rahulolu, kui juhtun istuma kuski ringi vaidluskoo-olekul — kõik pööritavad nõus olles eleegiliselt silmi ja püüavad näida õnnelikuna, et on tulnud suur harukordne võimalus oma suukesel puhata lasta.

Ise juba arengutipule jõudmas, näib veidi väiklane ja enesetunnet häiriv üksinda sinna kippuda. Terve nädala vaevasin aju suurte mõtetega ja otsisin peeglisse vaadates silmist geniaalsuse läiget, kui viimaks leidsin end võimalustega täis tuubitud sfäärest. Vaatlesin memme turukorvi, kus oli koos osa kõigest turulleiduvast, filosoferisin à la Ormusson, ja mu mõte sai äkki viieteistkümnepallise tõuke.

Kõik olemasolevad ringid tuleks teisitimõtlevate kaotamiseks koondada ja luua üks ühine „Õekestekoondis“ — ehk, keda ahvatleb ja liqi meelitab kõlavam nimi, võiks omaette nimetada ringi ka „Õrna-armastuse orduks“. Esi-ründajaks võiks astuda keegi vabatahtlikult,

H. SIKKA.

FANTAASIA.

rest hääletamine on sunniviisiliselt mehhaaniline ja ebaloomulik ega vasta vaba aja nõudele. Täiuslikkuse saavutamiseks võiks ring soetada inventari. Nimelt sellise instrumendi, mis kehastaks koos kõiki maailma muusikariistu ja kannaks harmooniliselt ringile nimetust „Muusikariistade-koondis“. Äärmisel juhul võiks see olla ka klaver, kuid ta on liiga tavaline ja argipäevases elus kohatav: saalis, muusikaklassis, isegi all einestades ei saa lahti selle instrumendi nägemisest.

Ränka muret teeb aga siis ähvardavalt suur toetussumma, sest seda laadi ülitava kupatisega ei leia midagi päale hakata.

Enam kui kindel on aga see, et kõik selle ringi liikmed jõuaksid endaarendamises rahulolusse.

Oma väikest kaasabi võin pakkuda eeskju andmiseks välisest küljest, sest lähemal ajal õmblen endale krae, mis oleks kõigi kraede koondis ja kuhu kuluks vähemalt kaks meetrit õrna siidi. Kogu oma fantaasiakülla valaksin ma kraesse. Kord nägin filmis ühe graatsia ballikleidil üllatavalt toreda krae — linalemiku veetleval liikumisel vehklesid nagu virmalised ümber ta alabasternäo. Salakesi joonistasin endale tookord ära selle krae. Õndsast aastapäeva mälestustest kombineerin sinna veel lisa ja loodan nii saada kogu ümbruskonnale imestlemisobjektiks. Et ainult krae imestelmine liiga üheksõlgseks jääb, siis olen nõus ka imeuhket kleiti õmblema. Enne aastapäeva, uue rõivastiste soetamise hooajal, üks ülekeeva vaimukusega klassikaaslane avaldas ka teistele meisterlikkude visetega, millise suurmoe järgi on õmmeldud tema peokleit. Päale ta joonis-

tamise ilutses lehel terve Zauberei, kus aga ta enda arvates mõned lisandised veel puudusid. Kõiki haaras volangide rohkus, šleifide ja šlepede suurus, kaunististe mitmekesisus, kuhu inimeseraasuke sekka ära kadus nagu peitepilti. Poetasin seekord selle lehe taskusse paremate tulevikuvõimaluste jaoks.

Päale selle olen üliõnnelik, et mitte ükski ennast ei saanud vinnata arengukõrgustikeni, vaid terve meena õekeste-koondist töötab saada üliarendatud kuju.

Aga olles ära õppinud juba ühe kolmandiku lauluraamatust ja lasknud ilukõttesse panna mitu aastakäiku „Ristirahva Pühapäevalehte“, ootan ma jälle esietendusele „Lampidega neitsisid“. Kui see kord oli etendusel, ei tõmanud mind see päalkiri ja teiseks polnud mul aega: pingutasin endaarendamistreeningut. Nüüd aga on mul veel lootusi saada sinna aukaart, kuna oman maailma kõige imesteldavama krae. Muide hindan ikka kõike päalkirja järgi. „Vanemuises“ juhtun käima väga harva — ei ole lihtsalt vastavaid päalkirju. Mõistan ka selle iselaadi konksu, mille kallal kirjanikud ja kirjandusehuvilised ajalehis mõistatavad „miks raamat ei lähe“. Häid päalkirju ei leidu. Kui vanasti olid liikvel „Lendav hollandlane“, „Metsik mõrtsukas“, „Miljonite röövlid“ jne., siis otse neelati kirjandust. Küll neelatakse veel praegugi, kuid ei saa raamatut neelata, kui pole veel maitsnud päalkirja. Vahel leian kogu maailma olevat nii tühja — kuski pole ühtki päalkirja — siis hulgun üle Kivisilla otsima ja oma meelehääks olen säält ikka midagi isukat leidnud.

H. P.

Igapäevase elu entsüklopeedia.

„T. T. G.“ nr. 3 esitatud küsimuste vastajaist ja sõnadesetajaist nimetame järgmised õpilased: T. Konsen, V. Draptsinski, M. Reeben, V. Pärtels, V. Tork, A. Lilo.

Preemia — J. Conrad'i romaani „Narcissuse neeger“ — sai V. Pärtels.

Vastused küsimustele:

1. Kes oli Nobel, kust saadakse raha nn. Nobeli auhindadeks ja mille eest antakse auhinda? — Alfred Nobel (21. X 1833 — 10. XII 1896) oli rootsi keemik ja leiutaja. Sündis Stokholmis, lapsepõlve veetis Peterburis, õppis Stokholmi ülikoolis keemiat. Teigi huvitavaid katseid nitroglütseriiniga, leiutas dünaamiidi ja suitsuta püssirohu. Oli väga rikas ja omas vabrikuid Rootsis, Saksas ja Itaalias. Määras oma testamendis 5 suurt auhinda füüsika, keemia, arstiteaduse, ilukirjanduse ja rahuaate alal, mida jagab välja Rootsi parlament iga aasta maailma suurvaimudele tähtsaima leiutise või teose eest. Käesoleva aasta 21. okt. möödus Nobel'i sünniaastast 100 aastat. (Parim ja täielikem vastus Virge Torçilt.)

2. Millistesse keeltesse on tõlgitud täies ulatuses „Kalevipoeg“? — Saksa (2 tõlget), vene ja ungari keele (osalisi tõlkeid on

soome, läti, prantsuse, inglise, rootsi, tšehhi, itaalia ja isegi juudi keele). (Vastuseid väga mitmeilt.)

3. Kes oli Barklay de Tolli, kelle auserdamis on Tartus? — Michail Barklay de Tolli (1761—1818), vürst ja väepealik, põlvnes šoti algupäraga balti aadliperekonnast (ta mõis asus Valgamaal Jõgevastes, Väike-Emajõe kaldal). Vene väejuhatajana läks ta 1809. a. jääd mööda üle Põhjalahe, sundides selle operatsiooniga Rootsit Venega rahu tegema. 1810. a. sai Vene sõjaministriks ja 1812. a. määrati Napoleoni vastu võitlema Vene armee ülemjuhatajana. Tema taganemistaktika, mis oli suure osavusega läbi viidud, kutsus vene rahvuslikes ringkonnas esile suure meelepaha, mille tagajärjel Vene vägede ülemjuhatajaks määrati M. Kutuzov. 1813. a. sõjakäigus Napoleoni vastu oli ta pärast Bautzeni lahingut jällegi Vene vägede ülemjuhatajaks ja Pariisi vallutamise eel nimetati ta feldmarssaliks. B. on maetud oma pärimõisasse Jõgevestesse. 1848. a. püstitati talle Tartus mälestussammas V. J. Demut-Malinovski projekti järgi. (V. Torç vastus.)

4. Millises stiilis on ehitatud Tartu kirikud? — Tartu kirikud on ehitatud järgmistes stiilides: soome stiilis — Pauluse kirik; gooti stiilis —

Jaani kirik; uus gooti stiilis — Peetri ja katoliku kirik; bütsantsi stiilis — vene kirikud; romaniseerivas klassika-stiilis — ülikooli kirik; uus-klassika stiilis. — Maarja kirik. (V. Torgi vastus — parim.)

5. Millises järjekorras esinevad Eesti linnad elanikkude arvult suuremast vähemani? — Tallinn — 130.000, Tartu 70.000, Narva — 27.000, Pärnu — 21.900, Valga 14.600, Viljandi — 13.900, Rakvere — 12.400, Nõmme — 12.000, Võru — 5900, Haapsalu — 4400, Petseri — 3600, Paide — 3500, Kuresaare — 3400, Türi 3000, Tapa — 3200, Põltsamaa — 2900, Tõrva — 2600 ja Paldiski — 1150 elan. (T. Konseni jt. vastused.)

Võõrsõnade tähendused: induktioon (lad.) —

1) üksikolude põhjal kokkuvõetud üldistav järeldamine; 2) füüsikas — edasiandmine; näit. elektri- või magneti-; nõu edasiandmine teiste kehade kaudu; siit — induktor, jne.; keemias — mõju; tarvitata ka matemaatilise terminina; deduktioon (lad.) — vastand induktioonile: üldistava järelduse põhjal üksiknähtuste tuletamine; näiteks võib õpetamisel tarvitada induktiivset ja deduktiivset õppeviisi; kui grammatika-õpetamisel alul vaadeldakse üksikuid sõnu ja nende põhjal võetakse kokku üldreegel, siis on see induktiivne õppeviis; kui aga kõige enne antakse reegel ja siis püütakse seda reeglit tõestada üksikute näidete varal, siis on see deduktiivne õppeviis; praegusel ajal, eriti algkoolis on eelistatav induktiivne õppeviis (meetod); kriis (kreeka) — otsustav moment; tavaliselt tarvitatakse „pöörde, pöördeajajärgu“ mõttes; haiguse pöördemoment (kas hea või lõplikult halva poole); pöördeajajärg, mil endised elu-nähtused muutuvad ümber koguni teissugusteks; majanduses ja rahanduses mõeldakse kriisi all ajaperioodi, mil saaduste tootmine ja tarvitamine satub tasakaalust välja ja jookseb umbsõlme; või kui rahaturul rahamärgi normaalne väärtus lööb kõikumata, tekitades pinevust ja majanduslikku vapustust; depressioon (lad.) — madal surutis; astronoomias — negatiivne kõrgus; geograafias — alamik, osa maapinda, kõrguselt alla merepinda; arstiteaduses — rõhutunne, rõhutatud meeleolu; meteoroloogias — baromeetiline miinimum, madala õhurõhu piirkond; majanduselus — kriisile järgnev pikema-ajaline tulunduslik ummik; sotsialistlik — (lad.) — iseäralisesse (pahempoolsesse) poliitilis-majanduslikku õpetusesse kuuluv; ühenduses sellega on mõisted „sotsialism, sotsialist“, millest esimene tähendab seda õpetust ennast ja teine — selle õpetuse tunnustajat; sotsiaalne (lad.) — tähendab lihtsalt ühiskondlik, riiklik, ühiskonda kuuluv; ei tohi ära segada neid kahte sõna „sotsialistlik“ ja „sotsiaalne“; näit.: sotsialistlik ajaleht, sotsialistlik (pahempoolne) kihutus-töö; sotsiaalne (riiklik, ühiskondlik) heaolu; sotsiaalsed (ühiskondlikud) põhjused; orient (lad.) — ida, idamaa; siit: orientaalne — idamaine; orientalist — idamaa keelte ja elu tundja; samuti mõned teised sõnad; orientatsioon — olukorrast ülevaate saamine; siit

orienteeruma — kohanema asjaoludega, olukorrast ülevaadet omandama: lubage mind natuke orienteeruda, küll saan siis asjaga hakkama; orienteerima aga tähendab ilmakaarte kohaselt korraldama, seadma, näiteks mingisugust mõõtelauda; tarvitatakse ka „juhtima“ mõttes; infektsioon (lad.) — nakkus, nakatus; siit: infitseerima — nakatama, infitseerima — nakkama jne.; tarvitatakse neid sõnu nakkushaiguste nähtuste puhul; selle haiguse infektsioon on ennenägematult suur; inflatsioon — arstiteaduses — puhutud; poliitilises elus — ülemäärane rahamärkide arvu suurendamine ja seetõttu rahaväärtuse langemine riigis.

Eesti sõnade tähendused: roim (uussõna) — kuritöö; siit: roimar — kurjategija, roimaline — kuritöösse kuuluv; mõrv (uussõna) — mõrtsukatöö; siit mõrvama — mõrtsuka kombel tapma; meil segatakse ära need kaks mõistet, tarvitades „roima“ tähenduses ka „mõrva“; „roimal“ on kaugelt laiapiirilsem tähendus kui „mõrval“; „roim“ on igasugune kuritöö, „mõrv“ vaid mõrtsukatöö; osutama (murdest) — näitama, avaldama; siit: osutama — end näitama; osutasin ta vigadele; ettevõtte osutus võimatuks; osundama (uussõna) — tsiteerima; osund — tsitaat; nõva — kanal; nõvasild — kanalisild; tara (murdesõna) — ümbritsev aed; karjatar — lattaed ümber karjaaja; meenutama (uussõna) — meele tuletama; meenuma — meele tulema; mulle meenus see lugu; meenutasin varemõpitud; näide — das Beispieli, tõendava fakti esitamine millelki alalt; otsige tõendavaid näiteid; näidis — muster, eeskuju, kaubaproov; palvekirja näidis; riideproov = riidenäidis; näitus — esemete väljapanek vaatlemiseks, die Ausstellung; käisin kunstnäitusel.

Järjekordsed küsimused ja sõnad.

Vastata küsimustele:

1. Mis teate Selma Lagerlöfist?
 2. Milline on Eesti Vabariigis elavate rahvuste protsentuaalne vaherkord?
 3. Teatavasti sõlmis Eesti pärast ägedat vabadusvõitlust rahulepingu Venega Tartus. Kus on Tartus see maja, kus peeti rahukonverents 1919—1920?
 4. Kes on need eesti kunstnikud, kelle originaalteosed (mitte koopiad ega järeлмаalingud) ehivad Tartu tütarlaste gümnaasiumi ruume?
 5. Misajast kannavad T. T. G. õpilased praegust vormi (mütsi ja kleiti)?
- Seletada 10 järgmist võõrsõna: imitatsioon, koloriit, visiit, mentaliteet, suveräänne, mahhinatsioon, retoorika, reageerima, bronhiit, delegaat.
- Seletada 10 järgmist eesti sõna: tootma, nõgu, nõbu, nõoksed, kolp, kolb, orb, oos, pädev, kulgema.
- Küsimuste vastused ja sõnade seletused esitada peatoimetajale Aug. Rauale 12. detsembriks. Parimale vastajale ja sõnade seletajale saab ergutustasuks Miika Valtari romaan „Suur illusioon“.

Kirjandusteooria konspekt.

(Järg.)

Eri laadi sõnade hulka kuuluvad veel

h) sünonüümid (tähenduselt samaväärsed sõnad): häll — (lapse) kiik — katki, sõjamees — sõdur, hüppama — kargama, surema — koolma, süli — üsk jt.

Metafoorid.

Metafoor (kreeka sõna ja tähendab „ülekanne“) on ühe mõiste tähenduse ülekanndmine teise mõiste tähendusele nende mõistete kaudse sarnasuse alusel, et taotella kujutluses piltlikku efektsust ja tõsta väljendi emotsionaalset mõju. Metafoore nimetatakse

ka troopideks (troop, kreeka tropos, tähendab „kõnekäänd“), ja kõnefiguurideks ehk kõnekujunditeks.

Metafooride ehk kõnekujundite hulka kuuluvad kõigepealt

a) võrdlused, kusjuures selguse taotlemiseks tuleb silmas pidada, et ei võrreldaks tuntud eset või tegevust tundmatuga ega konkreetset eset abstraktsega, vaid ümberpöörduvalt; ka ei ole soovitatav tarvitada kulu-nud võrdlusi; võrdlus peab olema oma selguse ja näit-

likkuse juures uudne, üllatav, enneolematu ja tabav, siis on ta hea. Võrreldakse asju, nähtusi, omadust, tegevust, määra jne. Tavaliselt algab võrdlus sõnadega: kui, nagu, otsekui, mis; kuid võrdlused võivad esineda ka sidesõnadeta, peamiselt olevas käändes. Näiteid: pilvelindid rippusid kui nahkhiire tiivad; hall nahk kui maa; männiladvad õotsusid kui kõrkjad; kahises, sumas ja põles kui kõuepilvedes; terasene veekohin vaikus äkki hirvepuude all kui kandle keel, millele langeb käsi; Esä tundis oma otsaesist kui tangide vahel; oli tühi ja pime kui maaaluses keldris; kulli naer veeres ke-rana puude all (Tuglas'e võrdlused); nüüd vängib tuulispeana terves talus su eluikh; kui vängitöö on leina naerdes kanda; rõõm tuli kui väehulk lippudega (Suits); pime öö laotas kui kaaren oma mustad tiivad üle mere (Suve Jaan); läks peupoiss nagu tuul (Mannteuffel); kuu paistis otsekui küünal (Holtz); nagu liblik hõljub naeratus sul ümber huuli (Under); kõu kombel nad ilmuvad hulgana (Bergmann); kas pole ma nagu noor hirvepõõg või nagu valminud veinikobar Engedi viinamägedest (Gailit); tuntud kui kirju koer; käib nagu kass ümber palava pudru; äkiline nagu püssipauk (rahvakõnekäänd); kasvin kui kanep aiassa, sirgusin kui sinep salussa, pitka putke puu vilussa; hõbu eessa kui see asja, mära ees kui mängukanni (rahvalauludest).

Järgnevalt tuleb eritlemisele

b) nimisõnaline metafoor, kus üks nimi-sõna asendatakse kaudse sarnasuse alusel teise nimi-sõnaga: siis puhuvad need taevased lõõtsad, rasked vasarad raiuvad pilvemägedel, läigivad taevaste seppade higipisarad (Tuglas); lootuslille ma kuskil ei tea (Koidula); aprilli urb (s. o. laps), nii läbi elu püsi; kui tühjaks, lagedaks ka jääb mu elunurm (Suits); looja minemas oled sa, sinitaeva silm (Kr. J. Peterson); seal ju paistab pagana linna, põrgu akkenad põlevad (pagana linn, põrgu = mõis); ei mina kuld lähe kuulegi, hõbe ei pärgapealegi; seal marjal (s. o. neil) magadispaika ja taimel talutoake (rahvalauludest);

c) epiteet ehk kaunistav täiend (omadussõnaline metafoor; küsimus: missugune?); tuli aja raudne tund, ah, mis tappev vaikus majas; kas ehk kunaagi veel tilin hõbedane majas trallib (Visnapuu); oo päike suur ja paljas (Under); las tantsivad su kergemeel-seid jalad; kumisevad Toone kellad hirmsad, armsad, õudsed, hellad (Suits); mu õitsev Eesti rada, mu lehkav isamaa (Koidula); päev ju looja minemas tulipunasesse värvasse (Kr. J. Peterson); toetas hõõguvat pead vastu piita; kõik sulas hahkjates iilides; peenõhetavad künkad, ultramariinsed metsad, violetised veed (Tuglas); Peeter peeni, mees madala, kalevine poisikene; punapõski piigakene (rahvalaulust);

epiteetide hulgas on veel nn. oksümooronid ehk peasõnale vasturääkivad, vastuolus seisvad epiteetid, nagu: helisev vaikus (Aben); vanad noored (Suits); lendavad sead (Kivikas); magus kibedus; hirmus ilus; kole tore jne.;

d) pöördõnalised metafoorid ja personifikatsioonid (viimased on eluta asjade kujutamised elavatena, isikustamised); näiteid pöördõnalistest metafooridest: päike kukkus kulluks, mur-dus päeva kirju klaas; ja nende taga loidab kupli vask (Under); aga Tiiu õitseb jälle (Tiesenhausen); venis külakari üle mäe kodu poole (Faehlmann); see jutt kohe üle küla veeres (Holtz); lumi sirendab mäenõlvakul; näiteid personifikatsioonidest (isikustamis-test, elustamisest): teretab sind mõni paik (Kreutz-wald); taevas naeratab lootust (Faehlmann); sügis nopib õisi, leinama jääb nurm (Haava); kui liblik hõljub armastus; kõik pilved lilla pärgi on põimi-

nud, kus lõpeb taeva sein; siin istub rida künkaid hallamärgi; ja äkki vallutab mind minu ask (Under); lumi jalaste all ei kisenda enam (Wilde); pedajad viskavad pead selga (Tuglas); jäid siis nõm-med nuttemaie, põllud silmi pühkimaie, väljad vaikselt vaatamaie, lepik lasta leinamaie (rahvalaulust); kuu kumab kõrgelt ülevast, näeb leina-valus tütarlast; mõttet lendavad; külm kargib jne.;

e) märsõnalised metafoorid: heledalt paistab kuu, tungivalt kisub tuul, väär-matu seisab kuu, sireldalt süttib taevan tähtede lühti (Visnapuu); katk rüüstas halastamatult; mets tubub uniselt; süda tuksub tuliselt jne.;

f) sümbolid (abstraktse mõiste konkreetseid kujutised): võtke oma rist (s. t. raskused) enda peale (piiblist); minu päike (s. o. hinge helendav pool) ei tunne mind, öö (s. o. hinge hämar pool) jäänud mulle (Juh. Liiv); rängalt rabavad hallaöö piitsad (karis-tuse sümbol); ma sõuan merel ja sõuan üht saart (unistuse sümbol) mina otsin seal (Suits); on rida kindlaskujunenud sümboleid abstraktseil mõistetil: armastusel — süda, usul — rist, lootusel — ankur, rahul — palmioks, võidul ja vabadusel — lehviv lipp, sõprusel — kokkupandud käed, riisutud vabadusel — ahelais käed, süütusel — valged lilled jne.; sümbolistlikes teo-seis on peidetud otsene tähendus sümbolite taha; nii on Tuglas'e „Popis ja Huhuu's“ Isand traditsioonilise korra sümbol, Popi truualamluse sümbol, Huhuu revolutsiooni-meelsuse sümbol; Maeterlinck'i „Sinilinnus“ on otsitav sinilind isikliku õnne sümbol jne.;

g) allegooria on mõistuütlus, mõistukuju, milles mõiste püsib oma põhitähenduses, kuid selle all tuleb mõista kaudselt midagi muud, kusjuures vastandina sümbolile mõistetakse enamasti konkreetse all konkreetset; allegooriat tarvitatakse kõige rohkem vanasõnades, kõne-käändudes, mõistatustes, valmides, mõistukõnedes jne.; nii tähendab valmides hobune, koer, siga, lammas, tamm, pilliroog, lill inimest; mõistukõnedes tähendab külvaja, karjane, variser, tõlner jne. jälle eri omadustega inimesi; vanasõnas „hobune komistab oma neljalt jalalt“ mõiste-takse kaudselt inimese eksimist; mõistatuses „väike mees, torupill suus“ tahetakse mõistu vihjata lapsele, kes imeb pudelist piima; õieti ei ole allegooria muud kui laiendatud metafoor, mida tuleb mõista tingimisi; tingimuslik, kindlaskujunenud ilme on ka sümbolil, vastupidiselt metafoorile; on sageli juhtumeid, kus võib vaielda, kas sõna on nimisõnaline metafoor, sümbol või alle-gooria.

Teateid H. T. G.-st.

Palavikulises meeolus valiti Treffoonias juubeli-aasta õpilaskonna ja õpilaskonna ala-organite juhatused. Seisab ju Treffoonia oma 50. a. juubeli lável ja õpilaskonna juhatusest kui ka alaorganite juhtidest peab olenema kogu juubeliaegne õpilaskonna tegevus. Õpilaskonna juhatajaks on valitud häälteenamusega H. Bachmann Vb kl., abiks A. Ehrenbusch Va kl. Alaorganid — ringid (neid on kahek-sa) on saanud endile järgmised juhid: Karskusring — A. Uibu Va kl., Muusikaring — J. Käiss Va kl., Dramaatiline ring — G. Säga IVb kl., Füüsika-matemaat.-loodustead.-ring — Joh. Jõgi IVb kl., Humanitaarring — H. Vattmann IIIa kl., Spordiring — J. Arens Vb kl., Malering — Abarinkov IVb kl., Usul-is-eetiline ring — Kaeramaa IIIa kl.